

venit, quo humanitas nostra per hoc sacrificium et Sacramentum in ejus propria persona, qui se hac nostra mortali carne vestire dignatus fuit, Aeterno Patri suo transmitti possit; idque sit, dum in Missa ad nostram utilitatem sacrificatur et offertur, idque non somel, vel sèpius, sed sine intermissione. Considerari quoque meretur dictio hæc, *Angelus*; cum enim hæc idem significet, quod missus, prout ex verbis canonis colligitur, videtur, quod Angelus quidam de celo mittatur ad altare, qui sacrificium incruentum coram throno Dei deferat et præsentet; unde Ecclesia hunc in modum orat: « Jube hæc perferri per manus S. Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinæ Majestatis tuæ. » Porro arca, ex aliqua parte, hujus nostri sacrificii

erat figura, quia in ipsa recludebatur manna et super ipsam pendebat propitiatorium; non sine causa vero in cortinis quæ arcum adornabant, effigiat erant Angeli, siquidem hi turmatim altare cingunt et sacratissimæ illi hostiæ obsequuntur reverenter. Suarez post relatas multas circa hoc nomen, *Missa*, opiniones, dubium hoc resolvens, concludit: « Hanc vocem esse latinam a verbo « mitto, ita ut missa dicatur, quia oblatio sacrificii « ad Deum mittitur et missa est; vel quia Deus ad « nos mittit hostiam hujus sacrificii, quam nos ad « ipsum iterum per sacerdotem in sacrificio remittimus, juxta illius quod in Canone Missæ dicitur: « Jube hæc perferri per manus S. Angeli tui in « sublime altare tuum. »

TRACTATUS SECUNDUS

DE EUCHARISTIA ET COMMUNIONE

DISCURSUS I

EUCHARISTIA AD ECCLESIA FULCIMENTUM, AD MULTIPLICANDAM, ET STABILIENDAM POPULORUM FIDEM, CONTRA HÆRESIM INSTITUTA FUIT.

IDEA SERMONIS.—1. Benedictio Isaac figuravit S. Eucharistiam. Hæc est fundamentum Ecclesiae.—2. Per illam viget et viret Christiana religio.—3. Per S. Eucharistiam firmatur mundus. Est anis nos confirmans. Est baculus cui innititur.—4. Hoc Sacramento deficiente vacillaret Ecclesia.—5. Cœlum et terra concertarunt utrū deberetur possessio Corporis Christi.—6. Per Eucharistiam multiplicantur fideles in Ecclesia.—7. Ingeniosa hujus multiplicationis eruunt ex speciebus Eucharistiae. Eucharistia sanctificat omnia alia Sacra menta.—8. Hoc Sacramento sublativo, merus esset error et infidelitas in Ecclesia.—9. Hoc Sacramentum institutum est ad destruendas haereses. 10. Praeclarum exemplum Francisci I Reg. Franciae.

Frumento et vino stabilivi eum, Genes., xxvii, 37.

1. — Ecclesiæ augmentum, solidumque populi Christiani fundamentum, Eucharistiae ascribamus oportet, ideoque tot ante institutionem ejus sæculis oraculum celeste per Isaac de Jacobo Patriarcha tractans predixerat, inquiens: *Frumenta, et vino stabilivi eum*. Jacob, si S. Hyppolito martyri quem SS. Isidorus, et Hieronymus sequuntur, credimus, Ecclesiam, et fidelem significat populum: « Jacob « portat imaginem Ecclesiae, » inquit Carthusianus¹:

¹ DION. CART., ib.

nunc igitur ad immediate preecedentem eidem datum nos reflectamus benedictionem²; *det tibi Deus abundantiam frumenti, et vini.* « Hæc est multi-tudo, » inquit Glossa, « quam colligit de Sacramento Corporis, et Sanguinis; » quia ut dicemus infra, virtus Sacramenti Altaris, et fideles multiplicat, et populos ad fidem convertit, et sublime stabilit Ecclesiæ ædificium. Notandum autem, quod non sine mysterio in spiritu propheticus Isaac, post adductam Eucharistiae sub panis et vini speciebus instituendæ mentionem, etc. immediate suljunxit: *Serviant tibi populi, et adorent tribus*. Ubi Cajetanus ita discurrevit³: « adorent, honorationem si-gnificat, actu incurvandi seipsum, » cultus enim hic est latriæ, qui Cœlesti huic pani exhibetur. Isaac igitur, ex instincto divino loquens, cum diceret: *Frumento, et vino stabilivi eum*, ex mente S. Paschasi⁴, in sensu mystico prophetizans, asserere voluit, populum Christianum Corporis, et Sanguinis mei dono stabilivi: « Hoc est aperte dicere: « firmavi cum pane Corporis Christi, et vino Sanguinis. » Quem sensum longe clarius nobis expressit Albertus Magnus dum eumdem textum in tractatu de Eucharistiae Sacramento explicat in hæc verba⁵: « Stabilivi eum, quia tota domus Jacob « id est, Ecclesia fundata est super hoc sacramento « frumenti, et vini, quia materia in eo est frumenti et vini; » cui veritati omnium SS. Do-

¹ GEN., XXVII, 28. — ² CAJET., ib. — ³ S. PASCHAS., de Corp. et Sanguin. — ⁴ ALB. MAGN., t. II de Euchar.

DE EUCHARISTIA ET COMMUNIONE, DISC. I.

ctorum, quotquot examinare voluerimus, conformes ostendemus sententias.

2. — Doctor Seraphicus de præparatione ad missæ sacrificium necessaria tractans, has sacramenta præsenti tribuit laudes⁶: « Per hoc stat « Ecclesia, viget Christiana Religio, et divinus cul-tus. » Rupertus Abbas de officiis divinis tractans, ubi sacrosancti hujus mysterii ingerit mentionem, de quo Salvator ait: *Hoc facite in meam commemorationem*, ita discurrit⁷: « Calente memoria tam « celebri, perstat superfundamentum tuum ædi-ficium fidei. » Inimicus enim infernalis omnes « adhibuit machinas ad evertendum, duodecim Apostolis, de quibus canimus: « Isti sunt, qui vi-ventes in carne plantaverunt Ecclesiam sanguine « suo, » innixam atque erectam Christi Ecclesiam; « ast quando putatis vel insolentissime suas applicasse vires, in extremum ejusdem exterminium? In ultima cœna, quando divinus hic panis institutus fuit, quando pariter ad S. Petrum Ecclesiae caput et in quo tanquam in solidissima petra ingentem hanc fabricam erexit. Salvator ait⁸: *Ecce Satanus expetivit vos, ut cibaret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua;* id quod Christus ad ipsum dixit paulo post institutum sub speciebus sacramentalibus Eucharistiam.

3. — Novum sacramento huic encomium tribuit Timotheus presbyter Hierosolymitanus, inquiens⁹: « Divinæ ac mysticæ mensæ operam demus, per « quam mundus firmatur, per quam terrarum orbis « consistit. » Quod idem præconium in aureo libello suo eidem attribuit sacramento V. Thomas a Kempis inquiens¹⁰: « Dolendum valde, quod multi pa-rum hoc salutare mysterium advertunt, quod « cœlum laetificat, et mundum conservat uni-versam. » Quod idem mysterium in spiritu propheticus contemplans Psalmista, quali cum titulo illud honorasse arbitramini? Nimurum Firmamenti, artifex etenim supremus excelsam empyrei, et firmanenti molem construxerat: *Creavit Deus cœlum, dixit quoque, fiat firmamentum.* Postea in sœculorum progressu terram fortificaturus, ne aberraret, nouum illi contulit spirituale, et mysticum firmamen-tum, meminimus supra, scilicet frumento, et vino stabilivi eum, cuius firmamenti stabilitatem regius Vates prosequitur latius, quando excelsam gloriam, et felicissimus Christi in Ecclesia commemorans progressus inquit¹¹: *Dominabitur a mari usque ad mare; coram illo procident Æthiopes; reges Tharsis, et Insulæ munera offerent, adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes servient ei, adorabunt de ipso semper, tota die benedicent ei.* Cujus gloriiosi adeo stabilimenti rationem assignaturus prosequi-

¹ S. BON., t. VII de p-æpar. ad Miss. — ² RUP. ABB., t. II de Offic. — ³ LUC., XXII, 31. — ⁴ TIMOTH., Presbyt. Hier., or. de Proph. Simeonis. — ⁵ V. THOM. A KEMP., IV, c. 1. — ⁶ GEN., I, 1. — ⁷ Ps. LXXI, 4.

tur dicens: *et erit firmamentum in terra in summis montium; quæ hæc montium cacumina? qui montes isti?* Lyranus respondet¹²: « Sacerdotes sunt « montes Ecclesiæ. » Sed quæ montes inter et firmamentum connexio? idem auctor pro firmamen-tum, vertendum auctumatum frumentum super capita elevat; super sacerdotum enim capita quotidie elevatum adoramus electorum frumentum; quo fine antiquorum Rabinorum a Galatino citatam refert opinionem, qui pro firmamentum, placentam interpretati sunt. Rabini, qui ante Christi vixere adven-tum, conformiter Scripturæ sacrae omnia tandem sacrificia finienda, unicunque eis, a Davide prædictum, successum prædicere sacrificium; qui iidem cum Lyrano pro verbo montes, sacerdotes Iegendum auctumarunt. Porro dictum nomen firmamentum, convenientissime, ut idem David alibi attestatur, accommodatur frumento, ait enim: *Omne firmamentum Panis contivit.* Et alibi¹³: *Panis cor hominis confirmet.* Specialius autem Eucharistiae competit firmamenti nomen, siquidem ut firmamentum Ecclesiam sustinet, dicens Seraphico¹⁴: *Per hoc stat Ecclesia.* Porro vivacissima figurarum omnium sacramenti hujus extitit agnus Paschalis; dicente Doctore Angelico¹⁵: « In figuris præsignatur, « agnus Paschæ deputatur; » quem Deus olim manducari voluit baculis in manus assumptis; mys-terium ne penetrastis, inquit Abulensis¹⁶? « Per « baculum designatur conditio Eucharistiae, quia « sicut baculus est id, super quod aliquis se potest « firmare, ita Eucharistia est firmamentum nos-trum. »

4. — Rupertus Abbas ad periculum se reflectit vacillationis præsentissimæ, quod sublimi ædificio Ecclesiae immiseret, si sacramenti hujus desiceret adminiculum; ideoque de Eucharistia sub nomine memorialis passionis, et sacrificii increanti agens, concludit: « Aufer a cœtu Ecclesiae quotidianas « Salvatoris nostri hujusmodi exequias, et vide « quam merito dicat ipse Salvator, quæ utilitas in « sanguine meo? refrigerante enim ea, quæ hæc « modo nunc ubique calet ejus memoria, refrigerescet « universa charitas, muta erit fides, claudicabit « spes, conticescat magnus ille clamor sanguinis « justi Abel. » Supremum SS. Triados decreverat consistorium, ut Verbum incarnatum, consummata Redemptio humana, cum corpore suo glorificatum ascenderet in cœlum; ast altera ex parte cum Ecclesiam suam hic in terris stabilire, et ad fidem suam omnes attrahere vellet gentes, summe huic operi necessariam cognoscet esse corporalem sacratissimæ humanitatis præsentiam; ut igitur illi suffragaretur, nec alteri desiceret parti, hanc Sapientia incarnata invenit methodum, a S. Pas-

⁸ LYRAN., ib. — ⁹ Ps. CIV, 16. — ¹⁰ Ps. CIII, 15. — ¹¹ S. THOM., ib. — ¹² S. BONAV., ib. — ¹³ ABUL., in c. XXV, Matt.

chasio sequentibus assignatam verbis¹: « Sed quia illum secundum carnem Cœlos oportuit penetrare reliquit nobis hoc sacramentum, visibilem figuram, et characterem carnis, et sanguinis. » Observandum autem quod postquam mundi conversionem ad fidem, ejusdemque in sacrosancto lavacro regenerationem Apostolis præcepisset, dicens²: *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Fili, et Spiritus sancti, docentes eos servare omnia, quæcumque mandavi vobis*, tandem subjungat, et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi, sicuti alter Elias, qui triumphalem ascensionis suæ currum descendens, Elisæo, id est, populo Christiano, pallium, exuvias scilicet corporis, et sacratissimæ carnis suæ reliquit.

5. — Otto Imperator, duo aliquando nactus ambiguо jure decertantes de agri cuiusdam dominio, cum nesciret, cui justitia plausibilis faveret, ut utrique satisfaceret, terram illam emit, uni prætentientium pretium, alteri agrum ipsum consignans. Ita pariter imaginari nobis possumus, cœlum concertasse, et terram, circa inæstimabilis Corporis Christi thesauri prætensionem, ut itaque utrique satisfaceret Imperator Coelestis, modum reperit, ut Christus, et in empyreum rediret simulque eodem tempore per præsentiam corporalem degeneret subsisteretque in Ecclesia. Unde Drog Ostiensis ait³: « Ecce sublatus es, amplius te tuus non videbit Elisæus, remansit tamen ei pallium tuum in memoriam tui ut præsentia absentiae tuæ, do lorem ejus, semper et augendo leniat, et leniendo augeat, pallium tuum est caro tua. » Ideoque et S. Bonaventura de Eucharistia tractans, citata pariter applicat Salvatoris verba, dicens⁴: « Unde inquit Christus: ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. »

6. — *Frumento et vino stabilivi eum.* Sacramentum Altaris non modo stabilivit, sed et multiplicavit populum fidelem; id quod regius Psalmista propheticè denunciavit, dicens⁵: *Secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.* Inferre forsitan voluit David, quod illi ad patris dexteram elevato, populi certatim sese submiserint, Evangelicam amplexaturi fidem; utique si hoc insinuasset, nihil a vaticinio suo alienum assurisset⁶, et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Seputuginta vertunt: *Eplus instruxisti filios hominum.* Cui illa accommodat Psalmistæ verba⁷: *A fructu frumenti, vini, et olei sui multiplicati sunt;* « multiplicacione spiritualis, » inquit Albertus Magnus, « quia fideles multiplicantur ex sacramentorum procreatione. » In cuius confirmationem, mirabilem quam-

¹ S. PASC., *de Corp. et sang. Dom.* — ² MATT., XVIII, 20. — ³ DROG. HOSR., *de Sacr. Pass.* — ⁴ S. BONAV., *ib.* — ⁵ PS. XI, 0. — ⁶ JOAN., XIV, 22. — ⁷ PS. IV. — ⁸ ALB. MAGN., t. XXI.

damn ecessum est observetis circumstantiam. S. Lucas enim in secundo Actuum Apostolicorum capite, primum vix memorarat nascentis illius Jerosolymitanæ Ecclesiæ augmentum, dicens⁸: *Apposita sunt in die illa animæ circiter tria millia quando illius rationem immediate subnectens: Erant perseverantes in communione fractionis Panis.* Ex eo momento, quod consecrationis Panis extitit principium, stabilita et dilatata fuit Ecclesia; dicente Ruperto Abbe⁹: « Magnum hoc sacramentum caro Christi, quæ ante passionem solius erat caro Verbi Dei, per passionem ita crevit, adeo dilatata est, ita munidum universum implevit, ut omnes electos, qui fuerunt ab initio mundi, vel futuri sunt usque ad ultimum electum in fine sæculi, nova conspersi sione hujus sacramenti in unam Ecclesiam faciat. » Deum, et homines æternaliter copulari. Caro illa unum erat granum frumenti, quod antequam cœdens in terram mortuum fuisset, nunc postquam mortuum est, crescit in altari, fructificat in manibus, corporibus nostris, et ascende magno, et divite Domino messis, terram fructiferam in qua crevit, secum vehit in horrea cœli. »

7. — Ingeniosa se offert ratio, quare species sacramentales panis, et vini ad hoc augmentum, et fidellum multiplicationem adaptentur, quam S. Cæsarius Arelatensis his verbis insinuat¹⁰: « Sicut frumentum solita purgantis sollicitudine præparatum in candidam speciem, molarum labore perficitur, ac per quam, et ignem in unius panis substantiam congregatur: sic variæ gentes unum de se Christi corpus efficiunt. » Quam veritatem plenius nobis successus exhibent Historici, a Patre Rho, de primo Japoniæ Christiano, cui nomen Anagarus, conscripti in hæc verba: « Affirmabat, tum omnia sibi in Christiana republica vehementer probari, tum nihil melius, aut quo magis animus caperetur, ipso Christi corpore sibi videri, itaque mirari se admodum, si qui forte reperirentur quia tantis paratis bonis non avide alque jucunde defruerentur. » Rex Salomon, Christi typus (*ecce plus quam Solomon hic*) hoc ipsum prædixit, media Eucharistia, in omnes Ecclesiæ populos derivandam; siquidem aperte ait: *Sapientia ædificavit sibi domum.* Ubi interlinearis dicit: « Sapientia Verbum Dei, ædificavit domum; id est, » inquit Glosa ordinaria, « Ecclesiam; excidit columnas septem, id est, iuxta Lyranum, « septem sacramenta instituit, quibus fulcitur tota Ecclesia. » Nihilominus omnium principalissimum est illud altaris, quod Hugo Victorinus nuncupare non dubitat¹¹, « sacramentum omnia sacrificans sacramenta. Immolavit victimas suas. » Verbum enim divinum in sacrificium suo se

¹ ACT., II, 41. — ² RUP. ABB., *de divin. offe.* — ³ S. CÆSAR. AREL., h. 7 de Pass. — ⁴ P. RHO, *Hist.*, I. III. — ⁵ PROV., IX, 1. — ⁶ LYRAN., *ib.* — ⁷ HUGO VICT., t. III in Spec. Eccl. erud.

obtulit Patri æterno, primitus in hoc sacramento, postea autem super altare Crucis, cuius in hæc verba meminit Interlinearis: « Assumpta humana tatis sacramenta patefecit. » Ut igitur universum ad se attraheret mundum, convivium institutum Eucharisticum, miscuit vinum, et proposuit mensam suam; quibus præmissis, Apostolos ablegavit, qui ad Ecclesiæ sinum omnes invitarent populos, « mihi sit ancillas suas; prædicatores infirmos, » inquit Glossa ordinaria, « despicabiles; ut vocarent ad arcem, et ad mœnia civitatis; ad Christi fidem » inquit Lyranus¹², « Inspicientibus locuta est, id est, gentibus, qui divinitatem attribuebant lignis et lapidibus. » Ast qua esa eos ad conversionem allectos fuisse arbitramini? *Venite, comedite panem meum, et bibite vinum, quod miscui vobis.* « In pane corpus, » inquit Glossa, « in vino, sanguis ejus quo in altari satiamur. » Beda inquit: « Sacramentum quo subjugatus est mundus. »

8. — Notatu dignissima et eidem proposito accommoda in præsenti se insinuant pariter S. Bonaventuræ verba, dicentis¹³: « Tolle hoc sacramentum de Ecclesia: et quid erit in mundo, nisi error, et infidelitas? et populus Christianus erit quasi grex porcorum dispersus et idolatriæ detitus, sicut expresse patet in cœleris infidelibus. » In pessimo utique statu squalebat mundus ante Eucharistie institutionem, ideoque prosequitur dicens: « Per hoc sacramentum roboratur fides. » Porro S. Anselmus ad convivium alludens, ad quod pauperes, debiles, claudi, et cæci invitati fuere, sequentem format discursum¹⁴: « Erant gentiles, quia nec resistere possent Diabolo, nec scientiæ lumen, vel illuminatos cordis oculos habebant, nec in via justitiae rectis pedibus incedebant, qui tandem invitati ad convivium Christi, divites spiritualiter, et fortes facti sunt, et interius illuminati, dum in via Dei non erant, sed recto tramite graduntur. »

9. — Veraciter utique S. asseruit Augustinus: « Sacramento Corporis Christi subjugatus est mundus. » Invalescentibus enim multiplicatisque mirum in modum hæresibus, ex instinctu Divino Urbanus IV solemnitate instituit, et processiones SS. Corporis Christi, juxta declarationem sacri Concilii Tridentini, ad destruendas hæreses, eorumque confundendos sequebas, aut certe ad Ecclesiæ gremium reducendos; prout fuse probavimus in secundo Promptuarii sacri Tomo, in septimo hujus solemnitatis discurso. Inimicus namque infernalis qui non dormit, sed incessanter zizania per campum Ecclesiæ supra bonam veritatum, et doctrinarum catholicarum sementem spargit, hoc maxime electorum frumentum obruere allaboravit, nauseantem.

¹² LYRAN., *ib.* — ¹³ S. BON., *ib.* — ¹⁴ S. ANSELM., enarr. in Evnag.

ejusdem creans in catholicis, quos in multis errores et præcipita, in multis provinciis, et regnis a Sede Apostolica separatis atque divisis, degenerare fecit.

10. — Esau ab Isaac patre suo benedictionem postulans, eam a Jacobo fratre sibi surreptam dedit; dicente patre: *Frumento, et vino stabilivi eum, et tibi post hæc fili, mi, ultra quid faciam;* in tam divite, et opulenta domo panis equidem, et vini benedictio desicere non poterat, qua natu majori filio conferretur; sed *omnia in figura contingunt.* Esau enim infidelem præfigurabat præscitumque populum, qui particeps esse nequit benedictionis panis, et vini Eucharistici, collatae Jacobo qui populum Christianum representabat, ut Christi fideles usque in sæculorum finem stabiliat atque confirmet. Franciscus primus Franciæ rex propter continuos, et implacabiles regni sui bellicos motus, in subditos suos hæreseos, errorumque pestem cum ingenti fidei præjudicio transfuscum advertens, sequens adhibuit remedium et antidotum: « Ex cœta pietate celeberriman. Parisiis supplicationem instituit; divinamque hostiam circumferre jubet, adest ipse facemque manu præferens, aperto triumphali capite prosequitur, mox coactis in templo Proceribus de augustissimi omnium mystérii, de veneratione cultique regia disserit eloquentia, obortisque extrema concione lachrymis, se Henricum suum unicam regni spem, si errores concepisset, illico Divinæ veritati immolaturum vociferatur. »

DISCURSUS II.

SACRAMENTUM HOC VITAM DONAT MONDO PER COLLATIONEM, JUSTITIÆ DIVINÆ NOSTRIS IRRITATE PECCATIS RETRAHIT FULMINA, NOSQUE IN DEI TIMORE FUNDAT.

IDEA SERMONIS — 1. Christus nobis datus est non solum in pretium, sed etiam in cibum. — 2. Mors dominabatur in mundo, donec per hunc cibum daretur remedium vitæ. Per hoc Sacramentum reparavit Deus ruinam pomì vetiti. — 3. Ante institutionem hujus sacramenti, erat famæ in universa terra. — 4. Applicatur huic sacramento prandium, quod Habacuc tulit famelico Danieli. — 5. In hoc S. sacramento continetur vita gratiae. — 6. Hoc sacramentum est causa vita nostre. — 7. Ex hoc sacramento accipimus salutem corporis et animæ. — 8. Quomodo hoc sacramentum det vitam mundo. — 9. Et confortet fideles in fide. Specialiter SS. Martyres ad subeunda tormenta.

Panis Dei est, qui de Cœlo descendit et dat vitam mundo. Joan., vi, 33.

1. — Salvator die quadam cum Nicodemo de

¹ P. RHO, *ib.*

Æterni Patris sui excessivo versus genus humanum amore discurrens, ita eum affatus est¹: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam, non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* Quæ verba interpretans S. Bonaventura, considerat, unigenitum Dei Filium in mundi salutem et vitam, datum fuisse, non modo ut pretium et Redemptionem, sed etiam ut cibum et nutrimentum²: *Sic Deus dilexit mundum, ut unigenitum daret, et in pretium et in cibum.*

2. — Ingeniosum est epithetum, quod Blosius in *Margarita spirituali* divino huic Pani attribuit, dicens³: « O stupenda Sapientia Dei, quæ hunc subtilem, et salutarem mundum pro salute nostra instituit; » pro cuius intelligentia notandum, quod priusquam Verbum æternum e sinu patris in hanc terram descenderet, mors in hoc mundo prævalens triumphum egerit; unde Zacharias Deum rogabat, dicens⁴: *Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent.* Etenim vita vera in celo, in Patre scilicet, residebat⁵: *In pso vita erat, et vita erat lux hominum.* Hæc autem mors eo usque continuabatur, donec ad terram per hunc panem Eucharisticum, de quo S. Ambrosius ait⁶: « Hic est cibus, in quo vita definitur æterna, » vivificandam, Filius Dei mitteretur: mundi nomine autem, ut Beda declarat, non mundi elementa, sed fideles et credentes qui sunt in mundo, intelliguntur. Unde idem Beda ait⁷: « Dat vitam in mundo, non elemens, sed hominibus habitatoribus mundi. » Petrus Blesensis vero in quadam Epistola aliis nobilibus epithetis Eucharistiam honorat, dicens: « Magnum hoc est sacramentum, supra omnem estimationem, supra omnem intelligentiam, supra omnem eminentiam, in qua salus est mundi, » pretium sæculi. » In sequentia a Thoma composta, Ecclesia canens ait: « Laudis thema specialis. » Panis vivus et vitalis hodie proponitur. » Ingeniosa quoque est, quam Rupertus Abbas Tuitiensis facit, reflexio circa modum, quo Deus mundi ruinas, a serpente per pomum vetitum causatas, reparavit⁸. Hic etenim Salvatorem ad SS. Corpus suum sumendum invitantem his verbis loquentem introducit⁹: « Accipite et comedite, hoc est corpus meum, et protinus subjungit. Cum hoc dicit Agnus Dei, opportune nobis ad memoriam recurrit illud, quod dixit serpens, immo per serpentem Diabolus hostis humani generis: accipit et comedite, eritis sicut Dii, » sicut enim per escam pomi vetiti, mors in hunc mundum intravit; ita Filius Dei per cibum Eucharisticum, mortem in fugam pepulit,

¹ JOAN., III, 16. — ² S. BONAV., in c. 6. — ³ BLOS., in Margarit. Spir. — ⁴ LUC., I, 79. — ⁵ JOAN., I, 4. — ⁶ S. AMBROS., de Parad. — ⁷ VEN. BEDA, in Cat. — ⁸ PETR. BLES., e. 123. — ⁹ RUP. ABB., de Oper. Spir. S.

vitam nobis donando; unde ipsem Salvatorem ait: *Hic est panis qui de celo descendit et dat vitam mundo.* « Ille serpens erat, » inquit Rupertus, « iste agnus est; ille vetus peccator, iste antiquus creator; ille per terram repdit, iste de celo venit. » Ille spiritus Diaboli falsum sibilans, iste spiritus Dei verum evangelizans; ille mortis artifex, iste vitæ opifex; ille de ligno non suo raptor obtulit, iste de corpore et sanguine suo largitor dedit; ille quod non habet, mendaciter promisit, eritis, inquiens, sicut Dii; iste quod habebat et quod semper naturaliter habet, fideliter dedit, ut simus Dii, dum manet ipse in nobis. » Tandem vero per os Salvatoris loquens, et ad divinum hoc alimentum nos invitans, dicit: « Contra cibum mortis, panem comedite vitæ æternæ et calicem bibite salutis perpetuae. » S. Bernardinus Senensis in sermone quodam humiliter ait¹: « Sicut demeritum culpæ cœpit in homine ex auditu diabolici verbi, mortis pabulum suggestoris, ita vita gratiae in humano genere reformatur per verbum Christi, vitæ ei cibum veraciter proponentis. »

3. — In libro Geneseos mundum extrema quædam fame oppressum fuisse invenimus²: *In universo orbe famæ prævaluat, in cuncta autem terra Ægypti panis erat; omnia autem, ut Apostolus ait, in figura contingebant illis.* Sed quænam erat hæc famæ, cui tune universa terra subjacebat? famæ nimirum panis spiritualis. Audite Chrysologum de filio prodigo ita scribentem³: « Facta est famæ valida; famem magnam cognoscendæ veritatis sustinebat. » Sed quonam remedio rex Ægypti famem a regno suo profligabat? *Ite, inquit, ad Joseph; aperuitque Joseph universa horrea.* Porro Joseph iste Salvatorem nostrum præfigurabat, qui frumentum appellatur electorum. Audiamus S. Prosperum hac de re ita loquentem⁴: « Aperuit Joseph horrea tempore famis et ministrabat populus; hoc et de nostro dictum est: oculi Domini super justos et sequitur, ut eruat a morte animas eorum et alat eos in fame, nimirus illa, quam Deus per Amos comminatur, dicens: Mittam famem in terram, non famem panis, sed audiendi verbi Dei, in hac fame positus noster Joseph Christus Dominus ex horreis suis nobis divinam sui Corporis annonam ministrat. »

4. — Seriæ considerationis nostræ oculos in Babyloniam convertamus, ibi namque Danielem inuenimus in lacu leonum famelicorum, ab iisque, faucibus apertis corpus ejus, velut prædam anhestantibus, circumdatum, tametsi nullus illorum corpus ejus attingere præsumperit. Huic igitur Deus, compassione erga illum commotus, Angelum misit, qui Habacuc prandium messoribus fereat, per

¹ S. BERNAR., t. II, s. 5. — ² GENES., XLII, 54. — ³ D. CHRYSOL., s. 5. — ⁴ S. PROSP., de Promp. et præd. ver. Dei cit.

comam capitis apprehensum in lacum transtulit, ut cibus ille Danieli Dei servo dispensaretur, clauderenturque famelicorum ora leonum. Porro S. Hieronymus optime observat¹, diectionem illam *Habacuc*, idem significare, quod *amplexator*, ideoque per illum, Filium D. i. præfiguratum fuisse dicit, utpote qui in Incarnatione sua humanam naturam nostram est amplexatus, ut proinde hæc dicere possit: *Dexter illius, id est, Divinitas, amplexabit me.* Messores autem, quibus prandium ab Habacuc præparatum erat, Angelos significant, de quibus in Evangelio dicitur²: *Messores autem Angeli sunt; his enim Panis Eucharisticus revelata facie fruendus semper præstol est*: *Beatus qui manducabit Panem in Regno Dei;* de quo etiam pane S. Raphael Angelus ait³: *Ego cibo invisibili et potu, qui ab hominibus videri non potest, utor.* Denique genus humanum præfigurabatur in Daniele, qui in medio Babyloniæ, famelicis leonibus ad prædam ejus asperantibus, quaquaversum circumdatu morabatur, quia universus mundus, parvulo duntaxat Judeæ angulo excepto, idola adorabat et dæmonibus serviebat, qui leones sunt, de quibus S. Petrus ait: *Tanquam leo rugiens, etc.* Universus igitur mundus fame illa, de qua D. Chrysologus loquitur, vexabatur, adeo ut dicere potuerit: *Quanti in domo Patri mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo?* Ecce tibi igitur Habacuc, id est, Christum Incarnatum, magni consilii Angelum, divinum hoc convivium, de quo sæpe canit Ecclesia: *O sacrum convivium, etc., toti mundo præparantem, eumque ab infernalium leonum fauibus eripiente.*

5. — *Dat vitam mundo.* Quidnam obsecro mundus, priusquam lux in eo crearetur, aliud, quam confusum quoddam chaos erat⁵? *Tenebrae erant super faciem abyssi, dixitque Deus, fiat lux et facta est lux;* quam tenebrosa abyssus erat universus mundus, impietate quaquaversum repletus, quamdiu ante formatam in eo Evangelicæ gratiæ lucem, princeps tenebrarum dominabatur? hæc autem lux in sole justitiæ Christo, sub nubibus accidentium sacramentalium reclusa et obvelata, consistit⁶: *gratiæ Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* S. Bernardus de Eucharistia disserens, ait⁷: « Panis iste per excellentiam Eucharistia dicitur, id est, bona gratia, in hoc enim sacramento, non solum quælibet gratia, sed ille a quo est omnis gratia, sumitur. » S. Bernardinus Senensis similiter inquit⁸: « Est fons omnis gratiæ et virtutis; unde Sacramentum hoc Eucharistia, id est, bona gratia nominatur, ideo Eccl. 24, ipsa Eucharistia de se ait: *In me omnis gratia viæ et veritatis; in me omnis spes vitæ et virtutis.* » Olim in paradiso

¹ S. HIER., de nom. Hebraicis. — ² MATT., XIII, 54. — ³ LUC., XIV, 16. — ⁴ TOB., XII, 19. — ⁵ GEN., I, 6 ROM., VII, 25. — ⁶ S. BERN., ser. in Cœna Dom. — ⁷ S. BERN. SEN., t. II, ser. 55.

⁸ ALB. MAGN., t. XTI, dist. 6. — ⁹ HEB., XIII, 9. — ¹⁰ ALB. MAG., ib., dist. 1, c. 4. — ¹¹ S. BON., in Joan. — ¹² JOAN., VI, 27. — ¹³ S. HILAR., I. VIII de Trinitat. — ¹⁴ JOHN., VI, 58.